

Motion till riksdagen 2025/26:4043

av **Martin Ådahl m.fl. (C)**

med anledning av prop. 2025/26:199 Åtgärder för att stärka kontanternas funktionssätt

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt bör återkomma med ett bredare lagförslag som säkerställer tillgången till och hanteringen av kontanter i hela landet, i enlighet med vad som anförs i motionen, och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Regeringens proposition är ett välkommet men otillräckligt steg för att säkra kontanternas ställning och funktion i hela Sverige. Centerpartiet har under lång tid påtalat de allvarliga konsekvenser som den snabba utfasningen av kontanter får för privatpersoner, företagare och föreningsliv, inte minst på landsbygden.

Ett av de största problemen i dag är bristen på möjligheter för företagare och föreningar att enkelt och kostnadseffektivt sätta in sina dagskassor. Detta skapar både praktiska och säkerhetsmässiga utmaningar, särskilt för mindre handlare på landsbygden som tvingas resa långa sträckor för att hantera kontanter. Situationen är ohållbar och hämmar företagandet i hela landet. Propositionens skrivning om att ”lämpliga tjänster” ska finnas tillgängliga är alltför vag. Centerpartiet står bakom kontantutredningens förslag om att öka bankernas skyldighet att ta emot dagskassor.

Även föreningslivet drabbas hårt när kontanthanteringen försvåras och när det till och med blir svårt att få tillgång till ett vanligt bankkonto. Regelverket måste ses över för att underlätta för ideella föreningar, som utgör en central del av civilsamhället.

Därtill saknas ett av de mest grundläggande perspektiven: att även offentliga aktörer måste kunna ta emot kontanter. Det är orimligt att myndigheter rekommenderar hushållen att ha kontanter hemma för krissituationer, samtidigt som kontanter inte

accepteras för att betala vårdavgifter, bussbiljetter, simhallar eller andra offentlig-finansierade tjänster. Detta slår särskilt hårt mot personer med skyddad identitet, som behöver kunna verka i vardagen utan att lämna digitala spår. Om kontantkedjan ska vara robust kan inte ansvaret läggas nästan uteslutande på ett fåtal privata aktörer inom dagligvaru- och apotekssektorn. Staten måste ta sitt ansvar och säkerställa att även offentliga verksamheter hanterar och tar emot kontanter.

En annan avgörande brist i propositionen är avsaknaden av ett tillsynsorgan med verklig kraft. Kontantutredningen föreslog att en myndighet skulle få ansvar för att övervaka efterlevnaden av de nya reglerna. Detta saknas helt i propositionen. Ett sådant organ behövs inte bara för att säkerställa att lagstiftningen följs, utan också för att utvärdera reformerna inom två år och analysera vilka varor och tjänster som framöver bör klassas som livsnödvändiga och därmed omfattas av kontantkrav.

I tider av kris, höjd beredskap eller krig är robusta betalningssystem av central betydelse. Digitala system är sårbara för cyberattacker, elavbrott och andra störningar. Erfarenheterna från Ukraina visar hur viktigt det är att upprätthålla fungerande betalningar även under extrema förhållanden. Kontanter utgör en nödvändig analog reserv som gör det möjligt att genomföra grundläggande transaktioner när tekniken fallerar. Att säkra tillgången till kontanter är därför en grundläggande del av ett motståndskraftigt totalförsvar.

Centerpartiet välkomnar att regeringen agerar, men de föreslagna åtgärderna är inte tillräckligt ambitiösa. Vi har tidigare framhållit att en kombination av skärpta krav på marknadens aktörer och, vid behov, statligt upphandlade tjänster kan vara nödvändig för att säkerställa en fungerande kontanthantering i hela landet.

Regeringen bör därför skyndsamt återkomma till riksdagen med ett lagförslag som åtgärdar dessa brister, inklusive krav på att offentliga aktörer ska ta emot kontanter och inrättandet av ett tillsynsorgan, och fullt ut säkerställer kontanternas funktion i hela Sverige.

Martin Ådahl (C)

Ulrika Liljeberg (C)

Anders Karlsson (C)

Helena Vilhelmsson (C)